ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 3ης Φεβρουαρίου 1976 *

Στην υπόθεση 59/75,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Giudice instruttore του Tribunale di Como προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Pubblico Ministero

και

Flavia Manghera και λοιπών,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, πρόεδρο, H. Kutscher, πρόεδρο τμήματος, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, Mackenzie Stuart και A. O'Keeffe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. P. Warner
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 30ής Ιουνίου 1975, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Ιουλίου του ιδίου έτους, ο GUIDICE ISTRUTTORE του TRIBUNALE DI COMO υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ και του ψηφίσματος του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 1970, περί κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα στα επεξεργασμένα καπνά (GU C 50 της 28ης Απριλίου 1970, σ. 2).

2 Το ιταλικό δικαστήριο επελήφθη της εφαρμογής του ιταλικού ποινικού νόμου επί πραγματικών περιστατικών τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως παράβαση των διατάξεων που χορηγούν στο κρατικό μονοπώλιο επεξεργασμένων καπνών αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής.

3 Με το πρώτο ερώτημα ερωτάται αν το άρθρο 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι από της 31ης Δεκεμβρίου 1969 (ημερομηνίας λήξεως της μεταβατικής περιόδου) έπρεπε να αναδιαρθρωθεί το εμπορικό μονοπώλιο κατά τρόπον ώστε να αρθεί ακόμα και η δυνατότητα να γίνουν διακρίσεις έναντι των κοινοτικών εξαγωγέων με συνέπεια να εκλείψει το αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής έναντι των λοιπών κρατών μελών από την 1η Ιανουαρίου 1970.

4 Κατά το άρθρο 37, παράγραφος 1 τα κράτη μέλη διαρρυθμίζουν προοδευτικώς τα κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε να αποκλείεται, ως προς τους όρους εφοδιασμού και διαθέσεως, οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών.

5 Χωρίς να απαιτεί την κατάργηση των εν λόγω μονοπωλίων, η διάταξη αυτή επιτάσσει τη διαρρύθμιση των μονοπωλίων κατά τρόπο ώστε να εξασφαλιστεί η πλήρης εξάλειψη των διακρίσεων κατά την εκπνοή της μεταβατικής περιόδου.

6 Για να ερμηνευτεί το άρθρο 37, παράγραφος 1, όσον αφορά τη φύση και την έκταση της επιτασσόμενης διαρρύθμισης, πρέπει να ερευνηθεί εν συσχετισμώ προς τις άλλες παραγράφους του ίδιου άρθρου και προς τη θέση του εντός του γενικού συστήματος της Συνθήκης.

7 Το άρθρο αυτό υπάγεται στον τίτλο περί ελευθέρας κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και ειδικότερα στο κεφάλαιο 2 περί καταργήσεως των ποσοτικών περιορισμών μεταξύ κρατών μελών.

Αφορά δε, κάθε οργανισμό, μέσω του οποίου τα κράτη μέλη ελέγχουν, διευθύνουν ή επηρεάζουν αισθητώς όχι μόνο αμέσως, αλλά και εμμέσως τις εισαγωγές ή εξαγωγές μεταξύ των κρατών μελών.

8 Εξάλλου, η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού αναφέρεται στην υποχρέωση των κρατών μελών να απέχουν, από την έναρξη της μεταβατικής περιόδου, από κάθε μέτρο που θα ήταν ικανό να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής των άρθρων που αφορούν την κατάργηση των τελωνειακών δασμών και ποσοτικών περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών.

Περαιτέρω, η παράγραφος 3 προβλέπει ότι η διαρρύθμιση που προβλέπεται από την παράγραφο 1 πρέπει να προσαρμοστεί προς την προβλεπόμενη από τα άρθρα 30 ώς 34 κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών για τα ίδια προϊόντα.

9 Από τις διατάξεις αυτές και από την οικονομία τους προκύπτει ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται από την παράγραφο 1 επιδιώκει να εξασφαλιστεί η τήρηση του θεμελιώδους κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μέσα σ' όλη την κοινή αγορά, ιδίως με την κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών και μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

10 Ο αντικειμενικός αυτός σκοπός δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί αν δεν εξασφαλιζόταν σε ένα κράτος μέλος, όπου υφίσταται εμπορικό μονοπώλιο, η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, ομοίων με εκείνα που αφορά το κρατικό μονοπώλιο.

11 Εξάλλου, το ψήφισμα του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 1970 περί κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα επεξεργασμένου καπνού υπενθυμίζει αυτό το ίδιο την υποχρέωση καταργήσεως των αποκλειστικών δικαιωμάτων εισαγωγής και εμπορίας επεξεργασμένου καπνού.

12 Το αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής βιομηχανοποιημένων προϊόντων του εν λόγω μονοπωλίου αποτελεί, επομένως, σε σχέση με τους κοινοτικούς εξαγωγείς, διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 37, παράγραφος 1.

13 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια, ότι από τις 31 Δεκεμβρίου 1969 κάθε κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα έπρεπε να είχε διαρρυθμιστεί έτσι ώστε να εξαφανιστεί το αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής από τα άλλα κράτη μέλη.

14 Με το δεύτερο ερώτημα ερωτάται αν το άρθρο 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης εφαρμόζεται ευθέως και αν γεννά για τους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία πρέπει να προστατεύσει το εθνικό δικαστήριο.

15 Ο αποκλεισμός από το τέλος της μεταβατικής περιόδου κάθε διακρίσεως μεταξύ υπηκόων των κρατών μελών όσον αφορά τις προϋποθέσεις προμηθείας και εμπορίας αποτελεί υποχρέωση με συγκεκριμένο αποτέλεσμα που υπόκειται σε απλή ανασταλτική ρήτρα.

16 Άμα λήξει η μεταβατική περίοδος, η υποχρέωση αυτή δεν υπόκειται πλέον σε καμιά προϋπόθεση ούτε εξαρτώνται η εκτέλεσή της ή τα αποτελέσματά της από την έκδοση κάποιας πράξεως είτε της Κοινότητας είτε των κρατών μελών και μπορούν, ως εκ της φύσεώς της, να την επικαλεστούν οι πολίτες των κρατών μελών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

17 Με το τρίτο ερώτημα ερωτάται αν, κατόπιν αυτών, πρόσωπα εκτός του μονοπωλίου μπορούσαν, στηριζόμενα στο άρθρο 37 της Συνθήκης, να ενεργήσουν μετά την 1η Ιανουαρίου 1970 εισαγωγές στο ιταλικό έδαφος προϊόντων που υπάγονται στο καθεστώς μονοπωλίου καπνού που προβλέπεται από το νόμο 907 της 17ης Ιουλίου 1942, καταγωγής δε κοινοτικών χωρών, καταβάλλοντας τους δασμούς που προβλέπονται γι' αυτού του είδους τα προϊόντα.

18 Το ζήτημα αυτό αφορά περισσότερο την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου παρά την ερμηνεία του και, συνεπώς, υπάγεται στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου.

19 Με το τέταρτο ερώτημα ερωτάται αν το ψήφισμα του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 1970 μπορεί να τροποποιήσει την έκταση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης και σε καταφατική περίπτωση, αν το ψήφισμα αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δέσμευση των κρατών μελών, ελευθερώνοντας αμέσως την εισαγωγή προϊόντων υποκειμένων στο μονοπώλιο, χωρίς να είναι απαραίτητο οποιοδήποτε άλλο κοινοτικό μέτρο και επιφέροντας την απώλεια των δικαιωμάτων αποκλειστικότητας που συνδέονται με το μονοπώλιο καπνού.

20 Κατά το γράμμα του ψηφίσματος αυτού, «οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Ιταλίας αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο για την κατάργηση των διακρίσεων που απορρέουν από κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα. Η κατάργηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων εισαγωγής και χονδρικού εμπορίου, πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1976».

21 Το ανωτέρω ψήφισμα που εκφράζει κατ' ουσίαν την πολιτική βούληση του Συμβουλίου και των κυβερνήσεων Γαλλίας και Ιταλίας να τερματίσουν μια κατάσταση αντίθετη προς το άρθρο 37, παράγραφος 1 δεν μπορεί να παραγάγει συνέπειες ισχύουσες έναντι των πολιτών.

Ειδικότερα, η προθεσμία που αναφέρεται στο ψήφισμα δεν μπορεί να υπερισχύσει της προθεσμίας που καθορίζει η Συνθήκη.

22 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε ο Giudice Istruttore του Tribunale di Como με Διάταξη της 30ής Ιουνίου 1975, αποφαίνεται:

1. **Το άρθρο 37, παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να ερμηνευτεί κατά την έννοια ότι από τις 31 Δεκεμβρίου 1969 κάθε κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρα έπρεπε να είχε διαρρυθμιστεί κατά τρόπον ώστε να εξαλειφθεί το αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής από τα άλλα κράτη μέλη.**

2. **Μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου μπορούν οι υπήκοοι των κρατών μελών να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το άρθρο 37, παράγραφος 1.**

3. **Το ψήφισμα του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 1970 δεν τροποποιεί την έκταση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 37, παράγραφος 1.**

Κρίθηκε από το Δικαστήριο στο Λουξεμβούργο στις 3 Φεβρουαρίου 1976.

Lecourt Kutscher Donner Mertens de Wilmars

Sørensen Mackenzie Stuart O'Keeffe

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Φεβρουαρίου 1976.

Ο γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
R. Lecourt